



“Abans de parlar ja dibuixava”

Roser Capdevila
(Barcelona, 1939) és
la il·lustradora catalana
de llibres per a infants
l'obra de la qual
ha obtingut el més gran
reconeixement
internacional a partir
d'una observació
humorística i amable
del món quotidià.
Autora de més
de 400 títols,
la tan coneguda
sèrie d'animació
'Les tres bessones'
s'ha emès en 158 països
i 31 llengües.

Roser Capdevila va estudiar Belles Arts a l'Escola Massana de Barcelona i es dedicà inicialment als estampats sobre teles i a realitzar pintures a l'oli i aquarel·les. L'any 1980 abandonà aquestes activitats i va emprendre la seva prestigiosa trajectòria com a il·lustradora, i també, a voltes, com a guionista de llibres. Es tracta d'obres preferentment adreçades al públic infantil, però també n'hi ha de divulgació o d'entreteniment dirigides a joves i adults.

El 1990 va iniciar la seva col·laboració amb la productora Cromosoma, que ha dut els dibuixos de *Les tres bessones* per tot el món per mà d'una de les sèries d'animació més llargues d'Europa. Aquestes ja tan famoses nenes, que des del 1983 havien començat les seves aventures a través dels llibres, s'inspiren en la Teresa, l'Anna i l'Helena, les tres filles de l'autora, i compten amb la companyia inquietant de la Bruixa Avorrida. Però Roser Capdevila també ha creat personatges com els de *Les Belles Històries*, *Sans Barbe*, la jirafa *Palmira*, la gallina *Koki*... Ha obtingut diversos premis, i la seva producció ha estat traduïda de la nostra a totes les llengües majoritàries. A més dels àmbits català i espanyol, ha escrit i dibuixat per a empreses editorials de França, Alemanya, Àustria, Itàlia, el Canadà, Bèlgica, el Japó o els països escandinaus.

— Vostè era una d'aquelles nenes que, amb un paper i un llapis, no paraven de dibuixar?

— No parava mai. Em sembla que abans de parlar ja dibuixava, i a l'escola també, en comptes de fer operacions. Dibuixar és un impuls que es porta a dins, i és a partir d'aquí que després es poden aprendre tècniques i estils. El dibuix, el veus al cap, i quan el veus, el fas baixar i aleshores el transmetes a través del llapis, o de l'ordinador, ara.

— Per al públic infantil, *Les tres bessones* són històries i dibuixos, però vostè ja en va quedar embarassada en el viatge de nuvis...

— Sí, i el cert és que l'embaràs va anar molt malament. El 1969 no hi havia ecografies, i, quan en una radiografia van descobrir que jo esperava tres criatures, em van obligar a fer repòs absolut, vaig haver de plegar del parvulari on treballava. Em van dir: “No es faci il·lusions. Segurament aquestes criatures no vindran; per tant, no cal que prepari res.”

— Si es descuiden, els metges!

— La Teresa, l'Anna i l'Helena van venir, i tant!, però a través d'un part que també va ser difícil. Jo vaig estar entre la vida i la mort, mentre que a les nenes se les havien endut a les incubadores de prematurs, i no les vaig conèixer fins que ja tenien vint dies. Després, el fet que hagués de fer de mare d'una manera tan intensiva va propiciar que m'estigués moltes hores a casa, dibuixant. Sempre dic que, mentre amb una mà remenava l'olla, amb l'altra dibuixava.

— Quines van ser les seves primeres passes com a il·lustradora?

— Malgrat que no parava de dibuixar, il·lustrar llibres no se m'havia passat mai

“Els llibres i sèries d’animació han de contribuir a desdramatitzar i impedir que les noves generacions no es tornin insensibles, de tant com veuen la mort des del menjador de casa”

pel cap. Fins que l’Editorial Teide em va proposar fer unes proves per il·lustrar una edició de caire pedagògic del *Llibre de les bèsties*, de Ramon Llull. Els resultats els van agradar molt i, des d’aleshores, ja no he parat. Normalment he treballat en col·laboració amb guionistes, però a vegades he fet els guions jo mateixa.

—Quin és l’ham per fixar l’atenció dels nois i noies?

—Sobretot que sentin el dibuix com un company molt proper. El dibuix ha de poder resistir molt més que una simple ullada, ha d’entretenir-los a la manera d’un joc. A més, amb independència de la història que s’hi expliqui, hi ha d’haver detalls de la vida quotidiana que facilitin la identificació del petit lector o lectora.

—Les seves il·lustracions estan plenes d’aquests detalls...

—Sí, i potser aquest és el secret del meu èxit, del qual la primera sorpresa sóc jo. Els editors, quan em demanen un llibre, sempre em diuen: “Posa-hi detallets d’aquells teus...”.

—Hi posa detalls, però també valors.

—Intento que siguin valors positius. Per començar, a mi sempre m’agrada que en els llibres hi hagi un to d’humor, perquè tenim l’obligació que els menuts es divertixin. No podem deixar-los només amb les notícies que els arriben per la te-

levisió, perquè n’hi ha de massa terribles. Crec que els llibres i les sèries d’animació han de contribuir a desdramatitzar i a impedir que les noves generacions no es tornin insensibles, de tantes vegades com veuen la mort i la destrucció des del menjador de casa.

—Els continguts infantils de la televisió són prou creatius?

—Jo trobo que no, en general. A més, i ara que la humanitat no passa pels millors moments, hi ha sèries infantils de televisió que són molt violentes o bé poc adequades. Per exemple, *Shin Chan*, sembla mentida que TV3 hi hagi caigut! A parer meu, l’única cosa que fa aquest personatge és fomentar l’exhibicionisme en els nens. A més, la mare és una histèrica, i el pare, un “calentorro”. I que consti que l’he vist molt poques vegades, perquè no l’aguanto.

—*Les tres bessones* serien un antídoto contra aquesta gratuïtat?

—Si més no, l’intent hi és. En cada episodi de les *Bessones* hem procurat que hi hagi algun missatge. El *Leonardo da Vinci*, per exemple, és un cant a la pau; l’*Amadeus* intenta desvetllar en els infants la sensibilitat per la música, i hem treballat el tema de la rivalitat dels Montescos i els Capuletos —caracteritzats com a equips de futbol— en el cas del *Romeu i Julieta*... A través de la sèrie s’introdueix els nois i les noies en un seguit de personatges, episodis històrics, obres literàries, rondalles...

—Ensenyar sense que es noti massa...

—Exacte. Cada episodi de la sèrie és fruit d’un treball i d’una reflexió col·lectiva. Hi havia —perquè ara ja hem acabat— tres guionistes: l’Albert Vinyoli, el Francesc Orteu i el Joan Sol, a més de l’Eulàlia Cirera, de Cromosoma, que tenia cura dels continguts. Amb aquest equip fèiem unes reunions cada dos o tres mesos, i cadascú posava temes damunt la taula. Jo, per exemple, he apostat molt per la música. Hem fet, en total, 104 capítols de mitja hora cadascun, a dotze dibuixos per segon.

—La Bruixa Avorrida, que també té una sèrie pròpia, s’inspira en una mestra seva. En té molt mal record?

—En tinc un record ben poc agradable, però, en el fons, li estic agraïda. Va ser el meu revulsiu, perquè em prohibia dibui-

xar i em castigava sota la seva taula. “*Capdevila, póngase aquí debajo, que ya está bien de tanto munequito*”, em deia. Era una dona molt insuportable. Segur que ara, els pares, la denunciarien.

—Les *Bessones* de ficció es corresponen, poc o molt, als tarannàs de les seves filles?

—Sí, em vaig deixar inspirar en aquest sentit, amb els matisos corresponents. L’Anna és la romàntica; l’Helena, la que menjava més; i la Teresa és la llançada, l’aventurera de la família.

—Com han viscut elles l’èxit de la sèrie, avui que ja són dones de trenta-quatre anys?

—Ho han portat bé, en part perquè mai no he volgut que s’hi impliquessin personalment. Moltes vegades m’han demanat que anessin a la televisió, o que concedissin entrevistes... Però el meu marit i jo no ho hem afavorit. Únicament la Teresa, que també treballa a Cromosoma, ha anat algunes vegades a promocionar *Les tres bessones* en nom meu quan jo no donava l’abast. A les escoles, per exemple.

—S’ha sentit desbordada en algun moment?

—Una mica sí, perquè des que va començar la producció de la sèrie d’animació, la meua vida ha estat un no parar. La televisió és un món trepidant del qual jo no en coneixia res, i em vaig deixar atrapar pel seu ritme vertiginós. Havia publicat molts llibres, i en diversos països, però la televisió és aquesta finestra indiscreta que et dona a conèixer a tothom. Ara, també resulta apassionant. De fet, a mi no se m’hagués acudit mai, de fer dibuixos animats, però Cromosoma va intuir que les *Bessones* tenien unes possibilitats que jo, per mà dels llibres, no havia previst.

—Com la van convèncer, l’Oriol Ivern i l’Eulàlia Cirera, perquè participés en el treball de la seva productora?

—Ui, perquè són d’aquelles persones que aconseguen el que es proposen. L’Oriol em deia: “Rosen, hauries de venir a treballar amb nosaltres.” I jo li contestava: “Oriol, si vols que faci alguna cosa, la faré, però des de casa.” Però va insistir tant que finalment vaig dir-li que sí, i el més bo del cas és que Cromosoma no havia fet mai una sèrie d’animació. Vam començar amb *Les tres bessones*.

— Estava acostumada a treballar en solitari. La vida li va canviar molt?

— Bé, jo continuo treballant des de casa, perquè a Cromosoma només hi vaig els matins, i no pas tots. Ha estat un canvi, certament, però ben positiu, perquè integrar-me en un treball d'equip m'ha anat prou bé. A més, la gent d'aquest món de l'animació acostuma a ser molt jove, i això vitalitza molt. Tots m'han ensenyat a fer anar un ordinador, a treballar-hi amb programes de dibuix, a pintar-hi... I tot això, si no fos per Cromosoma, no ho hagués après mai.

— Les tardes les passa habitualment en una caseta de fusta que té a la terrassa. Són, gairebé, tardes màgiques?

— Gairebé. M'hi poso sobretot música barroca, que és la que més m'agrada, i així vaig dibuixant. De tota manera, a partir d'ara vull pensar menys en la producció de llibres i dibuixos i dedicar-me més a crear el que em vingui de gust. M'agradaria fer unes memòries il·lustrades, per exemple.

— Ha retornat ocasionalment a l'estampació sobre teles, a la pintura o a l'aquarel·la?

— No, però penso fer-ho. Vull diversificar una mica les meves activitats, inclòs el gust de fer d'àvia dels meus cinc néts. Si miro enrere, no em puc queixar, perquè he tingut una professió amb la qual m'ho he passat molt bé i, per si fos poc, m'hi he guanyat la vida. Hi ha molts il·lustradors que es queixen que els paguen malament, però jo he tingut una sort: sóc molt ràpida dibuixant. En conseqüència, he produït molt, i ho he fet amb un entusiasme que em feia passar a la caseta hores i més hores.

— Quines il·lustradores o il·lustradors l'han influït o li han interessat més?

— Qui em va influir molt inicialment va ser la Mercè Llimona. Quan jo era petita, durant la primera postguerra, ella era la il·lustradora catalana de referència de llibres per a infants. Ha estat una mica la meva mestra i, fins que es va morir, ens vam tractar molt. Un altre dels meus referents ha estat el Cesc, que té una ironia tan fina i tan humana...

I dels de fora, de l'estranger, vull destacar el francès Sempé, que m'agrada moltíssim, i que per a mi és un gran dibuixant.



"Inicialment em va influir molt la Mercè Llimona. Quan jo era petita, durant la primera postguerra, ella era la il·lustradora catalana de referència de llibres per a infants."

— Els il·lustradors són cronistes gràfics de la seva època?

— Sí, perquè cada època s'adiu amb una sensibilitat diferent. No estic segura, per exemple, que als nens d'ara els agradesi l'obra de la Lola Anglada, que era molt vàlida per al seu temps, com ho eren en Junceda o l'Opisso, per exemple. Cada model de dibuix expressa, sobretot, uns valors i una manera de viure. Per tant, si vols connectar amb els nois i les noies d'avui, has de procurar estar al dia de les seves inquietuds.

— Cromosoma i Televisió de Catalunya estan realitzant la versió preescolar de *Les tres bessones*, ja assajada a la col·lecció de llibres *Les tres bessones bebès*. Quina sensibilitat pretén transmetre als espectadors més menuts?

— Una sensibilitat per a mi molt especial, perquè es tracta del primer contacte dels infants amb les imatges; per tant, el llenguatge i la il·lustració han de ser molt senzills. Per això, els episodis només duren tres minuts, i gairebé no hi ha veus, sinó sorollets.

— Les *Bessones* són filles seves per partida doble. Però, i la seva altra mainada de ficció?

— He d'admetre que, al nostre país, les *Bessones* s'ho han menjat una mica tot, però això no és així a tot arreu. Ara mateix, per exemple, es començarà a produir

ir a França una sèrie d'animació sobre un personatge meu que es diu Gudule. Es tracta d'una nena que apareix en una col·lecció de llibres de contes que he treballat amb Hachette. Puc parlar igualment de la família Choupignon, molt coneguda també a França gràcies a Bayard i que en versió catalana és la família Pica Flor. I tinc la jirafa Palmira, que em divertia molt fer-la i que s'ha difós força pel Japó. O la gallina Koki, convertida en un animal de plastilina gràcies a una sèrie d'animació per a nens molt petits. O el Sans Barbe... La meva "família", doncs, és ben variada.

— L'Associació Conèixer Catalunya promou fins al final d'octubre, al monestir de Santa Maria de Vilabertran (Alt Empordà), l'exposició "D'En Patufet a *Les tres bessones*". La seva producció ha entrat, definitivament, en la categoria dels clàssics...

— Un títol com el d'aquesta mostra constitueix una satisfacció, no cal dir-ho. Però el que a mi em complau més és haver rebut diverses felicitacions dels mestres, les bibliotecàries i altres professionals que estan molt immersos en el món dels infants. Això vol dir, en definitiva, que la meua obra ha resultat pedagògica sense pretendre-ho.

Joan Alcaraz